

JÖRN
LIER
HORST
KADONNUT
FELICIA

Suomentanut Päivi Kivelä

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Knut Hamsun -sitaatin sivulla 89 suomentanut Viki Kärkkäinen

NORLA, Norwegian Literature Abroad, on tukenut tämän käännöksen julkaisua.

Norjankielinen alkuteos *Felicia forsvant*

Copyright © Jørn Lier Horst 2005

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-43152-7

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2022

Pellolla pitäisi kasvattaa viljaa eikä golfnurmikoita, sitä mieltä William Wisting oli aina ollut. Hän katseli viluisena keinotekoista maisemaa miettien, mitä siellä teki. Aamukaste imeytyi kangaskenkien läpi ja sukat alkoivat tuntua märiltä. Ilma oli kolea. Mereltä puhaltava etelätuuli toi mukanaan vain harmaita pilviä.

Hän oli joutunut tulemaan golfkentälle jo neljättä kertaa ja joka kerta hän ihmetteli, miten hiljaista, rauhallista ja kaunista siellä oli. Hän oli alkanut ymmärtää lajiin innostuneita ja huomasi kadehtivansa niitä, joilla oli aikaa tällaiseen rentoutumiseen.

”Se on käsittämätöntä”, sanoi ääni hänen takaansa. ”Suuri arvoitus.”

”Mutta ei välttämättä poliisiasia”, Wisting yritti ja katsoi Finn Haberia, joka kierteli kentällä kamera kaulassa ja lehtiö kädessä. Vanha rikospaikkatutkija pudisti päätään joka kerta kun siirsi mittanauhaa.

”Täytyyhän jonkun selvittää, mitä on tapahtunut”, intti hie-man piipittäen heiveröinen mies, joka oli ilmoittanut olevansa *greenkeeper*. Wisting oli hämmästynyt ammattinimikkeestä niin, että miehen nimi oli mennyt häneltä ohi. ”Se on mysteeri”, mies lisäsi.

Siinä hän oli oikeassa. Yleensä tällaiset asiat herättivät Wistingissä uteliaisuutta ja tiedonhalua, mutta muutama neliometri

kuollutta nurmikkoja kuului pikemminkin puutarhaseuran kuin poliisin tutkittavaksi. Poliisilla tapaus jäisi vähäiseksi merkinnäksi luonto- ja ympäristörikosten tilastossa. Pahimmassa tapauksessa oli kyse pelkästä ilkeväkivallasta. Kun ajatteli millaisia asiakirjapinoja Wistingin työpöydälle kasaantui, tämä tapaus oli pikkujuttu, ja ellei poliisiaseman päällikkö olisi ollut innokas golfinpelaaja, hän ei olisi tullut paikalle ollenkaan.

Wisting värähti vilusta ja vilkaisi harmaita pilviä, jotka ajelivat taivaalla kovaa vauhtia. Kesän merkkejä ei paljon näkynyt. Hän kipristeli märkiä varpaitaan ja toivoi, että Haber saisi tutkimuksensa nopeasti tehdyksi.

Tämä oli alkanut toukokuun viimeisellä viikolla. Viisi pyöreää läikkää kuollutta ruohoa samanlaisena kuviona kuin arpanopassa. Viikkoa myöhemmin oli ilmaantunut taas viisi ympyrää, joissa ruoho oli mustunut. Kolmannen kerran he olivat käyneet golfkentällä viime viikolla, vain todetakseen että paikalla oli viisi uutta ympyrää.

”Sinä et taida pelata golfia”, kentänhoitaja sanoi lopettaen Wistingin mietteet.

”En”, Wisting myönsi.

”Kannattaisi aloittaa, se on hienoa liikuntaa.”

”Täytyy harkita”, Wisting vastasi ja veti varovasti vatsaa sisään.

”Koska et pelaa, et myöskään käsitä millainen murhenäytelmä tämä on meille”, kentänhoitaja jatkoi. ”Nurmikko on aina ollut ylpeytemme.”

”Ymmärrän”, Wisting vakuutti. Hän katseli avaria nurmientä ja tunsu tosiaan ymmärtävänsä, millainen kunnia-asia tälle miehelle oli pitää ne moitteettomassa kunnossa.

”Jonkun täytyy selvittää, mitä tämä on.”

”Mitä arvelet, Finn?” Wisting kysyi rikospaikkatutkijalta, joka oli tullut heidän luokseen. Tutkinta ei ollut suurimpia eikä jännittävimpiä hetkiä Haberin pitkällä uralla. Iäkäs rikospaikka-

tutkija oli kuitenkin innostunut alastaan ja otti jokaisen tapauksen yhtä vakavasti. Hän oli aina rauhallinen, ja Wisting piti häntä yhtenä luotettavimmista alaisistaan. Haber oli vankka tuki, tapahtui mitä tahansa.

”Kun tietäisi”, Finn Haber huokaisi. ”Mikään luonnonilmiö se ei ainakaan ole.”

”Älä vain sano että sinäkin uskot lehtien ufoteorioita.”

”En sentään”, maltillinen rikospaikkatutkija vastasi hymyillen. ”Olen miettinyt, voisivatko ne olla muurahaisten tai myyrrien aikaansaannosta, tai muiden otusten jotka kaivelevat maan alla, mutta se teoria ei toimi.”

”Miksi ei?” Wisting kysyi.

”Ympyrät ovat täsmälleen samanlaisia”, Haber selitti. ”Jokaisen halkaisija on tasan yksi metri. Kulmien ympyrät ovat viiden metrin päässä toisistaan ja keskiympyrä on täsmälleen keskellä. Kuvio on hämmästyttävän symmetrinen.”

”Tarkasti toteutettu tihutyö toisin sanoen”, Wisting hymähti.

”Niin, mutta kummallisinta on, että kuvio on aivan samanlainen kuin kolme edellistä. Kaikki mitat ovat samat. Täsmälleen samat.”

”Mitä te seuraavaksi teette?” kentänhoitaja piipitti melkein voitonriemuisesti, kun tapaus pysyi edelleen arvoituksena. ”Olen työskennellyt kentänhoitajana kaksikymmentä vuotta enkä ole koskaan nähnyt mitään tällaista.”

”Täytyy kysellä vähän”, Haber vastasi. ”Puhuttaa asiantuntijoita, jotka tietävät enemmän mullasta ja maaperästä ja kaikesta sellaisesta.”

Miehet katselivat ääneti ympyräkuvioita. Kentänhoitaja veti henkeä kuin valmistautuisi selittämään uudestaan, millainen murhenäytelmä tämä oli golfkerholle, mutta ennen kuin hän ehti aukaista suunsa, parkkipaikalta kuului tyyttäys. Wisting kääntyi katsomaan ja näki miehen, joka seisoi avoimen autonoven vieressä ja viittoili heille. Pitkä Nils Hammer oli helppo tunnistaa.

”Kun talo hankki teille matkapuhelimet, ei ollut tarkoitus että te jätätte ne työhuoneeseen”, Hammer huomautti kun he tulivat parkkipaikalle.

”Valitan”, Wisting sanoi hymyillen. ”Onko sattunut jotain vakavaa?” hän lisäsi, vaikka arvasikin vastauksen jo siitä että Hammer oli tullut hakemaan heitä.

Nils Hammer työnsi kaikessa rauhassa nuuskaa huulen alle ennen kuin katsoi heitä synkästi ja vastasi: ”Kuolemanvakavaa.”

2

Imassa oli jännitystä ja jonkinlaista odotusta. Kaivinkoneen kuljettaja nojasi rattiin leuka kämmenen varassa ja poltteli kiihkeästi itse käärittyä sätkää. Kolme työmiestä seisoivat kuorma-auton vieressä, potkiskeli soraa ja keskusteli innokkaasti. Mies työnjohtajan kypärä päässä puhui matkapuhelimeen ja nyökkäili ahkerasti kaikelle mitä toisessa päässä sanottiin.

Järjestyspuolen partio oli vetänyt punavalkoisen sulkunauhan maantiehen kaivetun suuren kuopan ympärille. Vanhempi poliiseista istui autossa selittämässä jotain poliisiradioon vilkkaasti elehtien, nuorempi ohjasi liikennettä työmaan ohittavalle kiertotielle.

Wisting kumartui sulkunauhan alta ja pysähtyi katselemaan alas ihmetellen. Kolme metriä syvän ja yhtä leveän kuopan pohjalla oli vanha metallista tehty pukukaappi. Siinä oli lommoja ja kyljessä oli kaivinkoneen kauhan raapaisema naarmu. Ovi oli auki ja sen sivussa roikkui kiinnikkeessään vanha, ruosteinen riippulukko.

Wisting ei ollut aivan varma näkemästään. Vanhassa kaapissa oli jotain epämääräistä massaa, hän ei ollut koskaan nähnyt mitään sellaista. Kaikki oli tahmean, vihertävän homekerroksen peitossa. Alta erottui kankaan riekaleita, joissa kasvoi kalpeaa, melkein läpikuultavaa sienirihmastoja. Pitkät harmaanvalkoiset

säikeet olivat punoutuneet lahonneeseen kankaaseen, joka näytti ruskealta. Sen keskeltä sojotti kalkinvalkoisia, vahamaisen liman peittämiä luita. Kaapin yläosasta tuijotti tyhjin silmäkuopin harmaa pääkallo, jossa oli vielä muutama hiussuortuva jäljellä.

Wisting värähti katsellessaan tuon joskus kauan sitten eläneen ihmisen jäännöksiä, niskassa tuntui pistelyä. Hän avasi suunsa mutta ei pystynyt muuta kuin henkäisemään.

”Unohdinko kertoa?” Hammer virnisti. ”Mies on ollut siellä jo jonkin aikaa.”

Wisting ei ollut kuulevinaan. Ajattelematta vaatteitaan, kenkiään tai Ingridiä, joka joutuisi ne puhdistamaan, hän laskeutui kuoppaan. Hän keskittyi vain vanhan pukukaapin sisältöön. Aivot rekisteröivät yksityiskohtia, joilla voisi olla merkitystä tutkimuksessa. Kaapin valmistajan nimi *Stålsett* erottui hämärästi ovesa, sitten näkyi puseron jäännökset, nahkavyö jonka solki oli viherlyntynyt, jotain himmeän kiiltävää, varmaankin kaulaketju, sitten pieniä metallikaaria jotka olivat kiinni toisissaan, nehän olivat rintaliivin hakasia.

”Nainen”, Wisting sanoi miettiväisesti. ”Hän on nainen.”

”Mistä sinä sen tiedät?” Haber kysyi epäluuloisesti ja otti ensimmäiset yleiskuvat. ”Kerro nyt saman tien, montako lasta hän on synnyttänyt.”

”Ainakin hänellä on ollut rintaliivit”, Wisting selitti ja osoitti hakasia, jotka olivat takertuneet selkärankaan. ”Ja kaappi on pieni. Tuskin sinne täysikasvuinen mies mahtuisikaan.”

Haber vilkaisi häntä silmälasiansa yli. ”Sinähän voit ryhtyä minun seuraajakseni, kun jään ensi vuonna eläkkeelle.”

Wisting ei vastannut.

”Kuinka kauan nainen on maannut tuolla?” hän kysyi sen sijaan.

”Sitä en osaa veikata sen paremmin kuin sinäkään”, Haber vastasi. ”Vaikea sanoa, miten maaperä, lämpötila, kosteus ja muut olosuhteet ovat vaikuttaneet hajoamiseen ja mätänemiseen, kun ruumis on ollut metallikaapissa syvällä maan alla.”

”Mutta vuosia kuitenkin?”

”Niin, monia vuosia.”

”Ja kyseessä on tietysti murha”, Hammer lisäsi ja kaivoi nuuskamöykyn huulen alta.

”Kuolinsyystä en uskalla sanoa mitään”, Haber sanoi ja vilkaisi silmälasiansa yli. ”Mutta kun ruumis on lukittu kaappiin ja haudattu kolmen metrin syvyyteen, niin tuskin se tapaturma oli.”

Wisting jätti Finn Haberin jatkamaan töitään ja nousi kuopasta. Hän meni jututtamaan työnjohtajaa, joka oli lopettanut puhe-
lunsa. Keltaisessa kypärässä luki haalistunein kirjaimin *Johannes Johansen*, ja sen yläpuolelle oli lisätty myöhemmin sana *Työnjohtaja*. Työvaatteissa oli urakoitsijan nimi *Selmersen & Poika*. Mies yritti kääriä sätkää kellertävin, hermostuksesta vapisevin sormin samalla kun vastaili Wistingin kysymyksiin.

”Mitä tähän rakennetaan?”

”Alikulkua uudelle pyörätielle”, työnjohtaja selitti ja nuolaisi sätkäpaperin reunaan.

”Oletteko tehneet töitä pitkään?”

”Pyörätietä alettiin rakentaa kun routa suli, mutta tässä aloitimme vasta tänään.”

”Onko muuta löytynyt?”

”Mitä tarkoitat?” Johansen kysyi ja alkoi taputella taskujaan etsien syytintä. Wisting ei halunnut selittää, että se joka ruumiin hautasi oli voinut kätkeä samalla myös murha-aseen tai jotain muutakin tavaraa.

”Kuinka kauan ruumis on voinut olla tuolla?” hän kysyi.

Työnjohtaja Johansen löysi syyttimen takataskusta, syytti vinoksi jääneen sätkän ja kohautti olkapäitään.

”Tarkoitan että aloititteko kaivamisen tänään?” Wisting tarkensi. ”Niin ettei kaappia olisi voitu heittää kuoppaan viime yönä?”

”Ei. Se löytyi vajaa tunti sitten. Kaivurikuskina oli Rolfsen.”
Johannes Johansen nyökkäsi kohti miestä, joka istui kaivurissa

puutikkua pureskellen ja seurasi tarkasti Finn Haberin puuhia. ”Tämä tie rakennettiin yli kaksikymmentä vuotta sitten. Ruumiin on täytynyt olla tuolla siitä asti.”

Wisting nyökkäsi miettiväisesti, ja samalla hetkellä heidän viereensä kaarsi kiiltävän musta Toyota. Kuljettaja jarrutti niin että soralta lensi pölyä puhtaalle maalipinnalle. Tuulilasiin oli kiinnitetty valkoinen lappu, jossa luki LEHDISTÖ isoin kirjaimin. Usein Wisting mietti, luulivatko toimittajat että tuollainen lappu kohotti heidät kaikkien tieliikennelakien ja pysäköintimääräysten yläpuolelle. Autosta noussut mies ei olisi tarvinnut sitä ammattinsa todisteeksi. Auto saattoi olla uusi, mutta Østlands-Postenin Kristoffer Nybråthen oli ilmaantunut jo kauan lähes kaikille rikospaikoille, joilla Wisting oli käynyt.

”Luulin että tavoittaisin sinut golfkentältä”, Nybråthen sanoi ja siirsi sivulle siirtyneet hiukset takaisin kaljun peitoksi.

Wisting vain nyökkäsi. Äidin isä piti tukkaa samalla lailla ja Wisting oli luullut pitkään, että niin tekivät vain vanhat miehet. Kunnes Nybråthen oli ilmaantunut joskus 80-luvulla murhapaikalle farkuissa ja punaisessa golftakissa. Tänäpäin miehellä oli valkoharmaa islantilaisvillapaita samalta vuosikymmeneltä.

”Mutta täällä näyttääkin lupaavammalta”, Nybråthen sanoi, nosti kameran rasvaläikkäisten, sarvisankaisten silmälasiansa eteen ja painoi laukaisinta. Østlands-Postenin arkistossa oli lukemattomia samanlaisia kuvia Wistingistä rikospaikalla.

”Kuulin että kyseessä on vanha ruumis”, pitkäsäärinen toimittaja jatkoi ja laski kameran alas. Wisting arveli, että Nybråthen otti kuvia yhtä vaistomaisesti kuin autonkuljettaja vaihtoi vaihdetta. Tuskin edes huomasi valokuvaavansa.

”Tulin ihan äsken”, Wisting vastasi vältellen.

”Mutta täällä on ruumis?”

”Muutama luu on löydetty”, Wisting yritti, mutta vaikenen siten. Kristoffer Nybråthen oli sekä pätevä että sinnikäs. Hän ei antaisi periksi ennen kuin Wisting vahvistaisi sen minkä kumpikin

tiesi. Sitä paitsi hän ansaitsi parempaa kuin mitään sanomattoman kommentin. Nybråthen teki aina yhteistyötä poliisin kanssa ja hänen puoleensa he kääntyivät, jos halusivat tutkinnallisista syistä julkaista lehdessä jotain.

”Siellä on ihmisen jäännökset”, Wisting sanoi kun Nybråthen kysyi, millaisia luita oli löytynyt.

”Miehen vai naisen?”

”Liian varhaista sanoa”, Wisting ilmoitti. Hän ei halunnut lukea omia oletuksiaan lehdestä.

”Kuolinsyy?”

Wisting pudisti päätään eikä toimittaja näyttänyt odottaneenkaan vastausta. Hän tarttui taas kameraansa ja otti nopeasti monta kuvaa peräkkäin, kun neljä poliisia nosti vanhan pukukaapin kuopasta ja kantoi sen pressun päälle poliisin häkkiautoon.

Edellisen kerran William Wisting oli tutkinut murhaa kaksi vuotta sitten. Hän tiesi, että tällä kertaa työ olisi vaikea. Ehkä jopa hyödytön. Jos ruumis oli ollut haudattuna yli kaksikymmentäviisi vuotta, murhatapaus oli vanhentunut. Siitä huolimatta hän tunsi samaa kihelmöintiä kuin aina uuden tutkinnan alkaessa. Hän mietti, millainen ihmiskohtalo omituisen ruumislöydön taakse kätkeytyi.

3

”Täällä on kylmä”, ilmoitti Ebba, joka oli istunut poliisitalon neuvontatiskin takana niin kauan kuin Wisting muisti.

”Talonmies on tietysti säätänyt patterit vuodenajan normaalin lämpötilan mukaan”, Ebba jatkoi valitustaan. ”Olisi katsonut lämpömittaria. Meillä kotona oli aamulla kolmetoista astetta, vaikka kesäkuu on jo puolivälissä. Olen sanonut asiasta, mutta se ei näytä auttaneen. Voisitko puhua hänen kanssaan?”

”Voin yrittää”, Wisting vastasi hymyillen ja huomasi kun asiasta puhuttiin, että hänen jalkojaan paleli.

”Se mies joka sinun piti tavata yhdeltä on täällä”, Ebba ilmoitti. ”On odottanut jo pitkään”, hän lisäsi nyökäten pieneen sohvaryhmään päin. ”Benjamin Hessdalen.”

Wisting ei ollut tavannut Benjamin Hessdalenia aiemmin, mutta sohvaryhmässä istui vain kolme henkilöä eikä ollut vaikea arvata, kuka heistä oli Norjan viljaympyräyhdistyksen puheenjohtaja. Mies istui sohvan reunalla selkä suorana ja kämmenet polvien päällä. Harmaat hiukset oli kammattu taakse ja kiinnitetty poninhännälle. Raskaat, paksulinssiset silmälasit oli työnnetty niin ylös nenänjuureen kuin mahdollista. Miehellä oli vanha siniharmaa työtakki ja sylissä lippalakki, sellainen joita näki vanhoilla miehillä.

Benjamin Hessdalen oli epäilemättä kuullut keskustelun eikä Wisting keksinyt hyvää tekosyytä jättää häntä odottamaan edelleen. Ebbaltakaan ei näyttänyt tulevan apua, joten Wisting hymyili kohteliaasti ja viittasi miehen tulemaan mukaansa. Finn Haber pystyisi tutkimaan ilman häntä niitä kuolleen ihmisen jäännöksiä, jotka olisivat kohta rikoslaboratorion pöydällä.

”Mikä on Norjan viljaympyräyhdistys?” Wisting kysyi pyydettyään miestä istumaan vierastuoliin. Hän katui saman tien. Keskustelusta voisi tulla pitkä.

”Yhdistyksen tavoitteena on rekisteröidä kaikki maastamme löytyvät viljaympyrät”, Benjamin Hessdalen aloitti ja oikaisi paksuja silmälasejaan.

”Onko teillä paljonkin työtä?” Wisting kysyi. Hän kuuli äänessään pientä ivaa, mutta Benjamin Hessdalen ei tuntunut huomaavan sitä.

”Koko maailmassa on rekisteröity tähän mennessä yli kymmentuhatta viljaympyrää”, mies selitti innostuneena. ”Eniten Englannissa, mutta niitä on paljon myös Kanadassa, Yhdysvalloissa, Australiassa ja Venäjällä. Meillä Norjassa rekisteröinti aloitettiin vuonna yhdeksänkymmentäyksi.”

”Kuinka monta niitä on löytynyt?”

”Kaksikymmentäkolme.”

”Ei sen enempää?” Wisting kysyi ja vilkaisi oven päällä olevaa seinäkelloa. Mies oli istunut huoneessa vajaan minuutin, mutta Wisting oli jo todennut että hänen kuuntelemisensa olisi ajan tuhlausta. Yliluonnolliset ilmiöt ja tarinat ulkoavaruuden olennoista eivät kuuluneet poliisille.

”Kymmenen vähemmän kuin Tanskassa”, Hessdalen jatkoi eikä tuntunut vieläkään huomaavan Wistingin ivallista äänensävyä. ”Mutta täytyy ottaa huomioon, että Norjassa on paljon metsiä ja tuntureita ja vähemmän viljaympyröille sopivaa maastoa.”

”Tiedät kai, että täällä löytyneet ympyrät eivät ole viljapellossa?” Wisting kysyi, vaikka ei uskonutkaan että vieraan innostus siitä vähenisi.

”Olen seurannut tapausta lehdistä”, mies vastasi. Silmälasit liukuivat alemmaksi kun hän nyökkäsi. ”Tämä on niitä joita kutsumme sukulaissilmioiksi, ne lasketaan samaan luokkaan kuin jääympyrät.”

Wisting aikoi kysyä mitä jääympyrät olivat, mutta pysytteli hiljaa saadakseen miehen lähtemään mahdollisimman pian.

”Miksi käännyt poliisin puoleen?” hän kysyi.

”Haluaisin saada poliisilta luvan tutkia golfkentälle ilmestyneitä ympyröitä”, mies vastasi nopeasti ja työnsi silmälaseja ylemmäksi.

”Minä en voi sellaista myöntää”, Wisting vastasi. ”Sinun täytyy pyytää lupa maanomistajalta.”

”Poliisilla ei siis ole mitään sitä vastaan, että käymme paikalla?”

”Ei ole”, Wisting vakuutti. ”Onko sinulla mitään käsitystä niiden aiheuttajasta?”

Puheenjohtaja pudisti päätään niin että poninhäntä läpsähti olkapäitä vasten.

”Täytyy tutkia ne ensin. Vaikka osa viljaympyröistä on todistetusti ihmisten tekemiä, esimerkiksi tv-kanavien tai aikakauslehtien tilaustöitä, osa niistä on selittämättömiä”, hän vastasi. ”Ilmiötä on tutkittu tieteellisesti yli kymmenen vuotta, mutta toistaiseksi ei ole onnistuttu todistamaan, miten ne syntyvät. Se on yksi aikamme suurista arvoituksista.”

Wisting ei sanonut mitään. Hänen aivojaan askarrutti huomattavasti suurempi arvoitus, pukukaappi, joka oli laboratorion pöydällä kerrosta alempana. Hän päätti lopettaa keskustelun.

”Tiedätkö, onko ympyröiden syntyaikoina havaittu valoilmioitä?” Benjamin Hessdalen kysyi ennen kuin Wisting ehti sanoa mitään.

”Valoilmiöitä?”

”Vaikuttava voima on oletusten mukaan yksi tai useampi valopallo, jonka sähkömagneettinen säteily saa aikaan ankaran kuumuuden”, Hessdalen selitti innostuneesti.

”Vaikuttava voima?”

”Voima, joka synnyttää ne muodostelmat”, mies jatkoi selitystään ja siirrähti edemmäksi tuolin reunalla. ”Se on dokumentoitu kolmessa artikkelissa, jotka on julkaistu tieteellisissä aikakauslehdissä. Vähintään viisikymmentä ihmistä on nähnyt kun viljaympyrä syntyy. Noin kaksikymmentä heistä on esiintynyt nimellään ja antanut haastattelun. Kaikissa tapauksissa on havaittu valopallo, joka on näyttänyt laskeutuvan taivaalta. Englannissa on viime aikoina kuvattu videolle valopalloja, jotka on nähty viljaympyröiden lähellä.”

”Valitan”, Wisting sanoi. ”Valoilmiöistä ei ole raportoitu.”

”Monta kertaa paikalta on löydetty eläviä ja kuolleita kärpäsiä, jotka ovat liimautuneet viljankorsiin”, Hessdalen jatkoi. ”Se viittaa siihen, että vaikuttava voima on ollut suunnattoman nopea ja voimakas. Osa kärpäsisistä on räjähtänyt.”

”Ei kärpäsisistäkään”, Wisting sanoi vaikka ei ollutkaan varma asiasta.

”Entä äänet? Onko niistä tullut raporttia?”

Wisting pudisti päätään.

”Joskus viljaympyrän syntyessä kuuluu ääntä. Se on kuvausten mukaan surinaa, vihellystä tai ujellusta, toisinaan sähköistä rätinää.”

”Kukaan ei ole kuullut mitään”, Wisting vakuutti tarjoutumatta tutkimaan asiaa tarkemmin.

”Oletteko ottaneet näytteitä?” Hessdalen tiedusteli.

”Näytteitä?”

”Viljaympyröiden kohdalla on havaittu maaperässä epätavallisen korkeita magnetiitti- ja piidioksidipitoisuuksia”, Hessdalen selitti. Hän istui aivan tuolin reunalla. ”Entä sisäiset geometriset suhteet?” hän jatkoi.

”Mitä niistä?” Wisting kysyi, eikä käsittänyt mistä mies puhui.

”Analyyseissä on havaittu, että kuvioiden muodoissa on määrätty matemaattiset mittasuhteet. Eräänlaista geometristä täydellisyyttä.”

”Taitaa olla parasta että tutkit kuvat itse”, Wisting ehdotti ja nousi merkiksi, että tapaaminen oli ohi.

”Olet oikeassa”, mies vastasi ja nousi kiireesti tuolista. ”Toimitan tietysti raportin havainnoistani poliisille.”

”Tietysti”, Wisting sanoi ja avasi oven.

4

Finn Haberin laboratorion suuri pöytä oli täynnä luita, jotka oli aseteltu huolellisesti paikoilleen niin että ne muodostivat ihmisen täydellisen luurangon. Se oli melkein kuin muovinen luuranko tivolin kummitustalossa, mutta luissa oli kiinni jänteitä, ihoriekaleita ja rasvakerrosta, mikä paljasti ne aidoiksi.

Huoneessa oli samanlainen tunkkainen kellarin haju kuin tavaroissa, jotka ovat olleet pitkään suljetussa tilassa ja tuodaan viimein puhtaaseen ilmaan. Wisting vilkaisi lattialle jätettyä puku-kaappia ja mietti, minne ihmisruumis oikeastaan oli hävinnyt. Hän oli nähnyt uransa aikana paljon vainajia, mutta tämä näky sai hänet miettimään, miten ruumis vähitellen hajosi lähes olemattomiin.

Nils Hammer otti käteensä vasemman sääriluun ja alkoi tarkastella sitä hämmästyneenä.

Rikospaikkatutkija nojasi käsillä pöydänreunaan ja katseli heitä silmälasiansa yli. Finn Haber näytti nauttivan heidän ihmettelystään ja vaikutti ylpeältä ammattitaidostaan, vaikka totta puhuen ruumiit eivät olleet hänellekään arkipäivää. Poliisipiirin edellisestä murhatapauksesta oli jo kaksi vuotta. Silloin Wisting oli joutunut tappamaan ihmisen.

Wisting karkotti mielestään veriset muistikuvat miehestä, jonka oli ampunut, ja käänsi katseensa Haberiin odottaen, että

tämä alkaisi kertoa. Hän luotti lujasti vanhaan rikospaikkatutkijaan. Katsellessaan Haberin vakaata olemusta hän tunsi, että tilanne oli hallinnassa ja työ pätevässä käsissä.

Haber ei tehnyt elettäkään aloittaakseen. Wisting joi vähän kahvia ja kysyi sitten: ”Onko mitään uutta selvinnyt?”

”Tiedän kolme asiaa”, Haber vastasi. ”Ensinnäkin olit oikeassa siinä, että se oli nainen.”

Vanha rikospaikkatutkija otti silmälasit päästä ja osoitti niillä lantioluita.

”Toiseksi tiedän, että nainen oli noin 160 senttiä pitkä. Ja kolmanneksi tiedän, miten hän kuoli.”

Finn Haber pani silmälasit takaisin päähän ja katseli niiden reunan yli odottaen, että häneltä pyydetäisiin tarkempaa selitystä.

”Miten hän kuoli?” Nils Hammer kysyi lopulta ja laski sääriluun takaisin pöydälle.

Haber ei vastannut vaan osoitti etusormella pääkallon tyhjien silmäkuoppien väliin. Keskellä otsaa oli pieni pyöreä reikä, josta lähti säteittäisiä säröjä. Wisting oli huomannut sen, mutta arvelut että reikä oli tullut kalloluun haurastuessa.

”Kaliiperi kaksikymmentäkaksi”, rikospaikkatutkija sanoi.

”Oletko aivan varma?” Hammer kysyi ja otti pääkallon käteensä tutkiakseen sitä tarkemmin. ”Minusta näyttää, että häntä olisi voitu iskeä teräväkärkisellä hakulla.”

”Ehkä sinusta”, Haber hymähti ja työnsi toisen kätensä syvälle valkoisen laboratoriotakin taskuun. ”Mutta minä löysin kaapin pohjalta tämän.”

Hän pyöritteli kämmenellään pientä luotia.

”Luoti joka tappoi hänet tunkeutui aivopoimuihin”, hän selitti. ”Kun ruumis hajosi, luoti irtosi ja putosi kaapin pohjalle.”

”Osaatko sanoa tarkemmin, milloin hän kuoli?” Hammer piteli pääkalloa käsi suorana. Kuin aikoisi lausua Shakespearea, Wisting ajatteli.

Finn Haber pudisti päätään.

”Viisi tai yhtä hyvin viisikymmentä vuotta sitten. Radiohiilimenetelmällä saa tarkemman ajoituksen.”

”Millainen se on?”

”Aika mutkikas”, Haber sanoi. ”Mutta lyhyesti sanoen se on menetelmä, jossa määritellään radioaktiivisuuden avulla, milloin eliöön lakkasi tulemasta hapetta.”

”Radioaktiivisuuden?” Hammer kysyi epäilevästi.

”Onko meillä aikaa?” Haber aloitti mutta keskeytti ja alkoi selittää. ”Kun kosminen säteily osuu ilmakehän yläosaan, irttoa neutronoja jotka törmäävät typpi-atomeihin ja muuttavat ne radioaktiivisiksi C-14-atomeiksi. Samalla tavalla kuin tavallinen hiili, myös C-14 reagoi hapen kanssa muodostaen hiilidioksidia. Kun kasvit yhteyttävät, niihin kulkeutuu radiohiiltä, ja kun syömme kasveja, saamme elimistöömme pienen määrän radioaktiivista hiiltä. Niin kauan kuin olemme elossa, radiohiilen määrä pysyy vakiona, mutta kuoleman jälkeen pitoisuus alkaa laskea ja puoliintuu noin viidessä tuhannessa seitsemässä sadassa vuodessa. Kun näistä luista mitataan radioaktiivisuus, pienellä laskutoimituksella selviää kuinka kauan kuolemasta on.”

”Valitan että kysyin”, Hammer sanoi ja nosti torjuvasti kätensä lopettaakseen luennon.

”Kuinka tarkka menetelmä on?” Wisting kysyi.

”Siinä on heikkoutensa”, Haber myönsi. ”Ruumis on voinut altistua muullekin säteilylle, mutta koska tässä on kyse suhteellisen lyhyestä ajasta, kuolinhetki pystytään määrittämään vuoden tarkkuudella. Mutta se vie tietysti aikaa.”

”Entä koru?” Hammer kysyi ja laski pääkallon takaisin pöydälle. ”Auttaako se yhtään eteenpäin?”

”Se on aika erikoinen.” Haber meni heidän edellään huoneen perälle, missä kaulaketju oli työtasolla ruskean paperin päällä. ”Ketju on tinaa, mutta riipus osittain kultaa.”

”Mitä se esittää?” Hammer kysyi ja kumarsi sänkiset kasvonsa lähemmäksi pöytää.

”En tiedä”, Haber vastasi. ”Näyttää muinaispohjoismaiselta.”

”Ihan kuin tanssiva nainen”, Hammer sanoi.

”Mikä tämä on?” Wisting kysyi ja nosti muovipussia, jossa oli vanhan paperin palasia.

”Se on ollut vainajan taskussa”, Haber vastasi ja nyökkäsi kohti kankaanriekaleita, jotka olivat siirrettävällä sivupöydällä.

”Siinä lukee jotain.” Wisting piteli pussia lukulampun valossa. Osa paperista oli murentunut ja loppu oli haalistunut ja täynnä ruskeita kosteusläikkiä. Käsien kirjoitetusta tekstistä oli vaikea saada selvää.

”Niin, siinä näyttäisi olevan numeroita, mutta en ymmärrä asiayhteyttä.”

”Onkohan tuossa päivämäärä? 6/6. Ja sitten rahasumma.”

Wisting joutui myöntämään ettei nähnyt enää yhtä tarkasti kuin ennen ja ojensi todistepussin Hammerille. Ehkä pitäisi käydä optikolla niin kuin Ingrid huomautteli.

”Ihme ettei koko lappu ole hajonnut”, hän sanoi kuin selittääkseen, miksi ei saanut kirjoituksesta selvää.

”Se oli taiteltu kokoon ja vain sisin osa on säilynyt”, Haber selitti. ”Kosteuden vuoksi sen olisi pitänyt hajota kokonaan, mutta pimeys ja kylmyys hidastivat hajoamista.”

Nils Hammer mutisi jotain ja käänteli pussia kattolampun alla nähdäkseen paremmin.

”6/6 – 4260 grammaa – 54 000”, hän sanoi hetken kuluttua ja ojensi pussin takaisin.

Wisting katseli paperia uudestaan ja myönsi olevansa samaa mieltä.

”Mitä se tarkoittaa?”

”Huumeita”, Hammer sanoi heti. ”Tyypillinen huumekauppalaskelma.”

Wisting katseli edelleen vanhan lapun jäännöksiä. Hammer luultavasti tiesi mistä puhui, sillä huumeet olivat aina olleet hänen erikoisalansa. Jos kyse oli huumekauppiaiden välien-

selvittelystä, tutkinta vaikeutuisi huomattavasti. Wisting oli kuvitellut että tapaus ratkeaisi, kun ruumis tunnistettaisiin ja he löytäisivät mustasukkaisen aviomiehen, joka oli ilmoittanut vaimonsa kadonneeksi muutamia vuosikymmeniä sitten.

”Tästä taitaa tulla vaikein tapaus pitkään aikaan”, hän sanoi miettiväisesti.

5

”Kuu!” Ingrid aloitti ja katsoi epäröiden aviomiestään, joka kirjoitteli muistiin seuraavan päivän työtehtäviä.

”Niin”, Wisting äännähti hajamielisesti.

”Antaa olla.” Ingrid pudisti päätään osoittaakseen että oli käsittänyt, ettei nyt ollut oikea hetki. ”Minä tiskaan”, vaimo sanoi vain ja meni keittiöön kertomatta ajatuksiaan.

Wisting katsoi Ingridin perään ja mietti, mitä kaikkea häneltä oli jäänyt näkemättä ja kuulematta. Aivan liian paljon, hän päätteli hiljaa mielessään.

Talo tuntui suurelta ja tyhjältä nyt kun kaksoset olivat muuttaneet pois. Hän ei ollut vielä oikein käsittänyt, että kun lapset pakkasivat tavaransa ja lähtivät, Thomas armeijaan ja Line Osloon yliopistoon, he lähtivät lopullisesti. Hän uskotteli itselleen, että aikanaan he kumpikin tulisivat takaisin kotiin.

Ingrid suhtautui toisin. Hän puhui uudenlaisesta vapaudesta, nyt heillä olisi aikaa toisilleen ja he voisivat toteuttaa haaveitaan ja suunnitelmiaan. Tehdä kaikkea sitä, mitä olivat aina halunneet.

”Sollistako se vanha ruumis löytyi?” Ingrid huusi keittiöstä. Wistingin ajatukset katkesivat ja hän nousi sohvannurkasta.

”Miten niin?” Wisting kurkisti keittiön ovesta.

”Muistin yhden jutun joka oli lehdessä lauantaina”, vaimo selitti, riisui kumikäsiin ja alkoi penkoa keräyspaperilaatikkoon, joka oli työtason alla. Hän otti lauantain lehden ja selasi oikean sivun esiin. ”Tässä!”

Ingrid osoitti sormella paikallislehden lauantaipalstaa, jonka otsikkona oli *Østlands-Posten 25 vuotta sitten*. Wistingillä oli nykyään tapana vain vilkaista palstaa. Luultavasti siksi, että hän oli huomannut viime aikoina muistavansa monet niistä kahdenkymmenenviiden vuoden takaisista tapahtumista, joista palstalla kerrottiin. Ingrid taas luki tarkasti kaiken, mikä liittyi menneisyyteen.

Uuden Stavernin tien viimeinen osuus valmistuu ennen lomakauden alkua, kuului otsikko. Pienen artikkelin kuvassa ylpeä urakoitsija seisoj keskellä tietä työntekijöidensä edessä. Työ alkoi valmistua ja tie avattaisiin pian liikenteelle. Larvikista Staverniin johtavan vanhan tien varrella asukkaat olivat hyvillään ja odottivat tyytyväisinä kesää ilman liikenteen melua ja pakokaasuja.

Silloin sen oli täytynyt tapahtua. Pieni nainen oli surmatu kaksikymmentäviisi vuotta sitten ja haudattu tiettyömaalle. Wistingistä tuntui epämiellyttävältä ajatella, että hän oli ajanut haudan yli joka päivä matkallaan töihin ja takaisin kotiin, mutta toisaalta hän oli innoissaan ja odotti malttamattomana uutta työpäivää.

Vuosien kokemus oli opettanut, että tärkein kysymys murhatutkinnassa oli *miksi*. Pienessä sanassa oli jännitystä, joka tuntui kihelmöintinä vatsassa. *Miksi* oli myös kysymys, joka pakotti ajattelemaan järjestelmällisesti, kun taas kysymykset *kuka* ja *miten* saivat aikaan vain epämääräistä arvailua.

Tämä tapaus oli kuitenkin erilainen ja vaikeampi. Ennen kuin voisi ryhtyä miettimään motiivia, täytyi selvittää kuka nainen oli. Otsalle painui syvä ryppy kun hän kumartui keittiönpöydän ylle ja katseli lehtikuvaa etsien kasvoista piirrettä tai ilmettä joka paljastaisi, kuka tiesi tiettyömaan alle haudatusta naisesta.

6

Wisting istuutui kokouspöydän päähän ja odotti, kunnes tuli hiljaista. Hän oli edelleen vaivautunut arvovallasta, jonka paikka toi mukanaan, vaikka oli istunut pöydän päässä jo melkein kymmenen vuotta. Hän ei tuntenut itseään johtajaksi jolla oli näkemyksiä, hän vain yksinkertaisesti piti huolen että työt tulivat tehdyksi.

Poliisin työ ei ollut yksinpeliä. Se oli ryhmätyötä ja vaati johtajan, joka ei tehnyt kaikkea mutta huolehti, että kaikki asiat tehtiin.

Hän maistoi aamukahvia ja nyökkäsi läsnäolijoille. Ilmeet olivat vakavia mutta kasvoista näkyi myös samaa päättäväisyyttä ja innostusta, jota hänkin tunsi. Pukukaapista löytynyt ruumis kiinnosti kaikkia. Hän joutuisi tuottamaan monelle pettymyksen. Jonkun olisi pakko hoitaa rattijuopumukset, myymälävarkaudet, mökkimurrot ja muut arkipäiväiset rikostapaukset. Yksi pahimmin pettyneistä olisi varmasti Espen Mortensen. Nuorena mieheensä oli samaa intoa ja tarmoa kuin hänessä itsessään uran alkuaikoina, mutta mukana oli myös kunnan annos ammattitaitoa ja ihmistuntemusta. Niillä ominaisuuksilla Mortensen pääsisi pitkälle, ja Wisting oli jo kauan sitten päättänyt auttaa häntä eteenpäin.

Hän oli kutsunut koko osaston aamukokoukseen, jotta kukaan ei tuntisi itseään ulkopuoliseksi ja kaikki voisivat esittää

mielipiteitään. Kaikki mahdollinen apu oli tarpeen, sen hän aavisti.

”Østlands-Posten sai muutakin kirjoittamista kuin marsilais-ten laskeutumiset golfkentälle”, Nils Hammer totesi ja taitteli kokoon paikallislehden, jonka kuvassa hän esiintyi etualalla nostamassa pukukaappia tiehen kaivetusta kuopasta.

”Vaikuttaa siltä, että me emme tarvitse Finn Haberin radioaktiivisuuskokeita ruumiin iän määrittämiseen”, Wisting ilmoitti samaan keveään sävyyn, jolla Hammer oli aloittanut. Hän kertoi lehtiartikkelista, josta oli selvinnyt että kyseinen tie oli rakennettu kaksikymmentäviisi vuotta sitten.

”Varmistin asian tielaitoksen toimistosta”, hän lisäsi.

”Ehkä murhaaja oli töissä tietyömaalla”, Torunn Borg arveli.

”Voi olla”, Wisting myönsi. ”Pyysin luettelon kaikista työhön osallistuneista, mutta jos sellainen edes saadaan, sen kokoamiseen menee aikaa.”

Alettiin keskustella, miten murhaaja voitaisiin löytää. Wisting antoi kaikkien puhua ja katseli Torunn Borgia. Hän oli kaivannut Torunnia. Pari vuotta sitten hän oli epäillyt, että Torunnilla oli liikaa tunteita häntä kohtaan. Tilanne tuntui pitkään niin kiusalliselta, että hän alkoi vältellä Torunnia, ja tunne oli ilmeisesti molemminpuolinen. Ainakin Torunn anoi virkavapaata ja työskenteli vuoden Poliisikorkeakoulussa opettajana. Kouluvuosi oli päättynyt ja Wisting oli iloinen Torunnin paluusta. Nainen oli hänen pätevimpiä alaisiaan ja hän toivoi, että he voisivat taas tehdä yhdessä töitä kaikessa rauhassa.

Äkkiä Torunn Borg katsoi häneen. Wisting kääntyi pois päin ja kehotti Finn Haberia kertomaan tutkimustuloksistaan.

Rikospaikkatutkija napsautti piirtoheittimen päälle ja alkoi näyttää kalvoja. Hän oli varmasti ainoa poliisi, joka enää käytti tätä vanhaa laitetta.

Samaan aikaan kun Haber selitti, pöydällä kahvikuppien välissä kiersi kaksi todistepussia. Toisessa oli kaulakoru, riipus joka